

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2012, sp. zn. 22 Cdo 2871/2010, ECLI:CZ:NS:2012:22.CDO.2871.2010.1

Číslo: 118/2012

Právní věta:

Řízení o určení věcného břemene ve prospěch panující nemovitosti, která je předmětem spoluvlastnictví, se musí účastnit všichni její spoluvlastníci. Nechtějí-li někteří z nich vystupovat jako žalobci, musí být označeni jako žalovaní.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 19.04.2012

Spisová značka: 22 Cdo 2871/2010

Číslo rozhodnutí: 118

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podílové spoluvlastnictví, Věcná břemena

Předpisy: § 151n obč. zák.
§ 80 písm. c) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d ve Frýdku-Místku rozsudkem ze dne 30. 6. 2009 zamítl žalobu na určení, že pozemek parc. č. 10/1 zapsaný v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrální pracoviště F.-M., na listu vlastnictví č. 605, pro obec a katastrální území M., je zatížen právem odpovídajícím věcnému břemeni chůze a jízdy, a to ve prospěch každého vlastníka pozemku parc. č. 7/2 zapsaného v katastru nemovitostí u Katastrálního úřadu pro Moravskoslezský kraj, katastrální pracoviště F.-M., na listu vlastnictví č. 480, pro obec a katastrální území M. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Soud při posuzování nároku žalobkyně vycházel z právní úpravy občanského zákoníku č. 141/1950 Sb. (§§ 166 až 168 odst. 1) účinné do 31. 3. 1964 a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná pro nedostatek věcné legitimace žalobkyně. Soud dovodil, že má-li být úspěšná žaloba na určení, že je pozemek parc. č. 10/1 zatížen právem věcného břemene chůze a jízdy ve prospěch každého vlastníka pozemku parc. č. 7/2, musí být ať už na straně žalující nebo na straně žalované účastníci řízení i spoluvlastníci panujícího pozemku parc. č. 7/2 V. Š. Jestliže tato spoluvlastnice účastníci řízení není, nezbylo soudu než žalobu zamítnout pro nedostatek věcné legitimace žalobkyně. Tento svůj závěr opřel o rozhodnutí Nejvyššího soudu z 11. července 2002, sp. zn. [22 Cdo 1597/2001](#). Pro

nadbytečnost se soud nezabýval věcnými námitkami žalovaného.

K r a j s k ý s o u d v Ostravě jako soud odvolací k odvolání žalobkyně rozsudkem ze dne 26. 2. 2010 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Právní závěr soudu prvního stupně, že žalobě nelze vyhovět pro nedostatek věcné legitimace účastníků řízení, považoval za správný a učiněný v souladu se stávající judikaturou. V tomto směru odkázal také na rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 9 Co 597/96, publikované v časopise Právní rozhledy č. 12/1996. Uvedl, že „základním předpokladem žaloby na určení práva, že každý vlastník pozemku je oprávněn z věcného břemene vztahujícího se k pozemku jiného vlastníka, je skutečnost, že vyhovující rozsudek bude zavazovat všechny v době vyhlášení rozsudku oprávněné a povinné subjekty“. Podle § 159a odst. 1 a 4 o. s. ř. je výrok rozsudku obecně závazný pouze pro účastníky řízení a pro všechny orgány, a proto bylo-li zjištěno, že vedle žalobkyně je podílovou spoluvlastnicí pozemku parc. č. 7/2, k němuž se váže právo věcného břemene, ještě V. Š., jsou bezpochyby žalobou dotčena i práva a povinnosti této spoluvlastnice. Pokud tedy tato spoluvlastnice není účastnicí řízení a výrok rozsudku by jí nezavazoval, nelze žalobě vyhovět pro nedostatek věcné legitimace účastníků. Vzhledem k tomu, že se žaloba nevztahuje na všechny osoby, jejichž práva by byla dotčena, není dán naléhavý právní zájem na předmětném určení. Soud nepřisvědčil námitce žalobkyně, že na danou věc lze použít § 139 odst. 1 obč. zák.

Proti rozhodnutí odvolacího soudu podává žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. a ve kterém uplatňuje dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. Za nesprávný považuje právní závěr odvolacího soudu i soudu prvního stupně o nedostatku věcné legitimace pro vedení tohoto sporu, když v řízení nevystupuje jako účastnice na straně žalující nebo žalované rovněž podílová spoluvlastnice id. ½ pozemku parc. č. 7/2. Vytýká soudu, že naprosto pomínil úpravu § 139 odst. 1 obč. zák., týkající se jednání spoluvlastníků ve vztahu ke společné věci. Jeho rozhodnutí je s touto úpravou v rozporu. Poukazuje na komentář k občanskému zákoníku (10. vydání C. H. Beck, str. 570), podle kterého prostředky ochrany vlastnického práva, tj. žaloba na vydání věci a žaloba zápůrčí, náleží každému jednotlivému spoluvlastníkovi proti tomu, kdo předmět spoluvlastnictví neprávem zadržuje nebo kdo do spoluvlastnického práva neprávem zasahuje. Z uvedeného vyplývá, že žalobkyně, která je podílovou spoluvlastnicí pozemku parc. č. 7/2, je jako nositelka hmotného práva v tomto řízení sama dostatečně aktivně věcně legitimovaná i bez účasti spoluvlastnice V. Š. Na straně žalující nemusí vystupovat obě spoluvlastnice, zvláště když každá vlastní id. ½. V. Š. nemůže být rozhodnutím ve věci určení existence věcného břemene dotčena ve svých právech, neboť by nikterak nebylo zasaženo její spoluvlastnické právo k pozemku parc. č. 7/2. Žalovaný, který je jediným vlastníkem parcely č. 10/1, je ve věci pasivně legitimován. O nedostatek pasivní věcné legitimace by mohlo jít pouze tehdy, kdyby pozemek parc. č. 10/1 byl ve spoluvlastnictví a žaloba by směřovala pouze proti jednomu ze spoluvlastníků, což není tento případ. Žalobkyně považuje za nepřipadný odkaz na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. července 2002, sp. zn. 22 Cdo 159/2001, a nesouhlasí ani s právními závěry rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě sp. zn. 9 Co 597/96, se kterými se odvolací soud ztotožňuje. Má za to, že pokud by se vycházelo z právních závěrů Krajského soudu v Ostravě, mohlo by dojít k poškození druhého spoluvlastníka, který na využívání práva z věcného břemene nemá zájem (např. uložením povinnosti k placení nákladů řízení), a tím tedy k znevýhodnění, respektive k poškození spoluvlastníků oprávněné nemovitosti. Odvolací soud tak svým rozhodnutím řešil otázku zásadního právního významu, jejíž vyřešení by sjednotilo pohled na jednání podílových spoluvlastníků z pohledu práva hmotného a procesního. Žalobkyně navrhuje, aby dovolací soud zrušil rozsudek odvolacího soudu a rovněž rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání nevyjádřil.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., že je uplatněn dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a že jsou splněny i další náležitosti dovolání a podmínky dovolacího řízení (zejména § 240 odst. 1, § 241 o. s. ř.), napadené rozhodnutí přezkoumal a zjistil, že dovolání není důvodné.

Rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam [§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.], neboť řeší právní otázku podmínek žaloby spoluvlastníka na určení existence věcného břemene k pozemku ve spoluvlastnictví; tato otázka v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena

Podobným případem se zabýval Krajský soud v Ostravě, který v rozsudku ze dne 24. 9. 1996, sp. zn. 9 Co 597/96, Právní rozhledy č. 12/1996, konstatoval, že základním předpokladem úspěšnosti návrhu na určení věcného břemene je skutečnost, že rozsudek vydaný na základě tohoto návrhu zavazuje všechny v době vyhlášení rozsudku (§ 154 odst. 1 o. s. ř.) oprávněné a povinné subjekty. Z toho pak vyplynul závěr: „Předpokladem úspěšnosti žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je po stránce procesní mj. skutečnost, že účastníci mají věcnou legitimaci. Věcnou legitimaci v řízení o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, má (zejména – poznámka dovolacího soudu) ten, kdo je účasten právního vztahu nebo práva, o něž v řízení jde. Účastníky řízení o určení existence věcného břemene (služebnosti) musí být všichni ti, o jejichž práva či povinnosti v tomto řízení jde. Nejsou-li tedy v řízení o určení existence věcného břemene (služebnosti) účastníky řízení všechny tyto osoby, nelze z tohoto důvodu takové žalobě vyhovět. Nedostatek účastenství v řízení nemůže být nahrazen jednostranným prohlášením o souhlasu s vedením sporu.“ Lze dodat, že jinak by nebylo možno vyloučit, že by v jiném řízení mezi částečně jiným okruhem účastníků bylo o věcném právu rozhodnuto jinak, a právní stav by tak byl nejistý.

V dané věci je předmětem řízení věcné břemeno ve prospěch všech vlastníků nemovitosti, jejíž spoluvlastnicí je žalobkyně. Žalobní návrh je (správně) formulován tak, že jde o věcné břemeno ve prospěch každého vlastníka panující nemovitosti, tedy i spoluvlastnice žalobkyně V. Š. Požadovaným rozsudkem by tak bylo rozhodnuto i o hmotném právu spoluvlastnice; přitom zatížení sousední nemovitosti věcným břemenem by v tomto případě mohlo mít vliv i na její povinnosti (zejména pokud jde o povinnost nést náklady na zachování a opravy cesty podle § 151n odst. 3 obč. zák.).

Dovolací soud tak nevidí důvod pro odklon od právního názoru, vyplývajícího z citovaného rozsudku Krajského soudu v Ostravě. Odkazuje-li dovolatelka na závěry, podle kterých i jeden ze spoluvlastníků může podat žalobu na ochranu vlastnického práva k věci, je jí sice třeba přisvědčit, ale na zmíněném závěru to nic nemění. Takové rozhodnutí se totiž týká jen žalobce a žalovaného, nemůže být podkladem pro zápis do katastru nemovitostí a vyvolat tak nejasnost v právních vztazích v důsledku tzv. duplicitního zápisu; ve svých důsledcích tak neodstraňuje nejasnost ohledně existence sporného práva.

Lze uzavřít, že v žalobě o určení věcného břemene ve prospěch panující nemovitosti, která je předmětem spoluvlastnictví, musí na žalující straně vystupovat všechny osoby, které jsou zapsány v katastru nemovitostí jako její spoluvlastníci. Pokud některé osoby zapsané v katastru nemovitostí jako spoluvlastníci panující nemovitosti nechtějí vystupovat na straně žalující, nezbývá žalobci, než aby je označil v žalobě za žalované.

Z uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Dovolací důvod upravený v § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. tedy v posuzované věci není dán. Vady řízení uvedené v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., ani jiné vady řízení, které mohly mít za následek

nesprávné rozhodnutí ve věci, k nimž dovolací soud přihlíží i bez návrhu, nebyly tvrzeny ani dovolacím soudem zjištěny. Proto nezbylo, než dovolání zamítnout (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).